

Llywodraeth Cynulliad Cymru
Welsh Assembly Government

Yr Adran Materion Gwledig

Mae gwybodaeth am y cyhoeddiad hwn a chopïau pellach ar gael gan:

Y Tîm Lles Anifeiliaid Fferm
Swyddfa'r Prif Swyddog Milfeddygol
Llywodraeth Cynulliad Cymru

Adeiladau'r Llywodraeth
Hill House
Caerfyrddin
SA31 3BS

Ffôn: 01267 225300

E-bost: livestockwelfare@wales.gsi.gov.uk

LLES ANIFEILIAID WRTH EU CLUDO – NODIADAU CYFARWYDDYD

RHEOLIAD (EC) RHIF 1/2005 Y CYNGOR AR DDIOGELU ANIFEILIAID WRTH EU CLUDO A GWEITHREDIADAU CYSYLLTIEDIG A GORCHYMYN LLES ANIFEILIAID (CLUDO) CYMRU 2007

CANLLAWIAU I WEITHREDWYR A CHAPTEINIAID LLONGAU, CYNHYRCHWYR CYNWYSYDDION A PHOBL SY’N CLUDO CEFFYLAU AC ANIFEILIAID FFERM AR GYDYMFFURFIO Â RHEOLIAD (EC) RHIF 1/2005 Y CYNGOR MEWN PERTHYNAS Â CHLUDO LLWYTHI MEWN CYNWYSYDDION

1 Cyflwyniad

1.1 Mae’r Canllawiau hyn wedi’u paratoi i helpu pawb i weithredu yn yr un modd Reoliad (EC) Rhif 1/2005 y Cyngor ar ddiogelu anifeiliaid wrth eu cludo a gweithrediadau cysylltiedig (y Rheoliad) fel y mae’n berthnasol i lwythi o geffylau ac anifeiliaid fferm sy’n cael eu cludo mewn cynhwysydd ar long. Gorfodir y Rheoliad a darpariaethau cysylltiedig eraill yn y DU trwy: Orchymyn Lles Anifeiliaid (Cludo) (Lloegr) 2006; Gorchymyn Lles Anifeiliaid (Cludo) (Cymru) 2007; Gorchymyn Lles Anifeiliaid (Cludo) (yr Alban) 2007; a Gorchymyn Lles Anifeiliaid (Cludo) (Gogledd Iwerddon) 2007.

1.2 Awdurdodau Lleol (Safonau Masnach neu Swyddogion Iechyd Anifeiliaid gan amlaf) ac Asiantaeth y Gwasanaeth Milfeddygol Gwladol sy’n gyfrifol am orfodi’r Rheoliad.

1.3 Mae’r Rheoliad yn uniongyrchol berthnasol i bob un o Aelod-wladwriaethau’r UE, ac fe ddaeth i rym ar 5 Ionawr 2007.

1.4 Rhoddir Canllawiau Technegol ar adeiladu, gweithredu a defnyddio cynwysyddion sy’n cludo llwythi o anifeiliaid byw ar longau er mwyn ategu gofynion perthnasol mewn un man a helpu i egluro barn Llywodraeth y Cynulliad ar sut y dylid gorfodi’r Rheoliad a’i roi ar waith yn ymarferol. Fodd bynnag, dim ond llys barn fydd yn gallu rhoi dyfarniad terfynol mewn unrhyw anghydfod rhwng gorfodwyr a chlodwyr.

1.5 Dim ond i lwythi masnachol o geffylau ac anifeiliaid fferm y mae’r Canllawiau hyn yn berthnasol, ond gall yr egwyddorion cyffredinol fod yn ddefnyddiol wrth gludo rhywogaethau eraill mewn cynhwysydd ar long.

1.6 Weithiau, er eglurder, mae’r gofynion a amlinellir yma ac yn Atodiadau 1, 2 a 3 yn grynoded o’r geiriau cyfreithiol yn y Rheoliad. Nid yw pob darpariaeth wedi’i chynnwys. Dylid darllen testun y Rheoliad bob amser.

2 Gweithredu'r Rheoliad

2.1 Mae'r Rheoliad yn uniongyrchol berthnasol i bob un o Aelod-wladwriaethau'r UE, ac fe ddaeth i rym ar 5 Ionawr 2007.

2.2 Dim ond "mewn cysylltiad â gweithgarwch economaidd" (Erthygl 1.5) (cludiant masnachol) y mae'r Rheoliad yn berthnasol i gludiant. Gall yr enghreifftiau yn Rhan 1 eich helpu i bennu ystyr "gweithgarwch economaidd".

2.3 Caiff y gwaith o gludo anifeiliaid y tu allan i gwmpas y Rheoliad ei reoli gan Orchymyn Lles Anifeiliaid (Cludo) 2007. Gyda llwythi o'r fath mewn cynhwysydd, dylid dilyn egwyddorion cyffredinol y Canllawiau hyn, fel sy'n briodol ar gyfer y rhywogaethau, er mwyn cydymffurfio â'r gofyniad i ddiogelu lles yr anifeiliaid hyn wrth eu cludo.

3 Nodiadau

3.1 Mae'r Rheoliad yn diffinio 'Dull Cludo' fel cerbydau ffordd neu reilffordd, llongau ac awyrennau a ddefnyddir i gludo anifeiliaid (Erthygl 2 (n)).

3.2 Diffinnir 'cynhwysydd' (Erthygl 2 (g)) fel unrhyw gawell, bocs, llestr neu strwythur cadarn arall a ddefnyddir i gludo anifeiliaid ond nad yw'n cael ei ystyried yn ddull cludo. Felly, mae'r diffiniad hwn yn ymestyn ystyr cyffredin cynhwysydd môr neu gynhwysydd cludo ar y môr i gynnwys unrhyw loc anifeiliaid a gludir ar long. Ond oherwydd bod gan y Rheoliad ddarpariaethau penodol ar gyfer anifeiliaid a gludir ar longau da byw 'arbenigol' (gan gynnwys lle mae'r anifeiliaid mewn cynhwysydd) ac mewn cerbydau ar longau gyrru mewn ac allan (lle mae corff y cerbyd yn ffurfio cynhwysydd) – ystyrir y naill a'r llall yn 'dulliau cludo' – caiff cynhwysyddion a ddefnyddir ar gyfer y dulliau cludo hyn eu heithrio o'r Canllawiau hyn.

3.3 Mae'n rhaid i bob 'Dull Cludo', gan gynnwys llongau wrth gludo anifeiliaid mewn cynhwysydd, gydymffurfio â darpariaethau cyffredinol y Rheoliad, fel sy'n berthnasol, yn Erthygl 3 ac Atodiad I Penodau II a III.

3.4 Mae'n rhaid i gynhwysyddion anifeiliaid gydymffurfio â darpariaethau cyffredinol y Rheoliad, fel sy'n berthnasol, yn Erthygl 3 ac Atodiad I Penodau II a III. Pan fo ceffylau ac anifeiliaid fferm yn cael eu cludo ar daith hir (gweler 3.9), bydd rhaid cydymffurfio â darpariaethau ychwanegol Atodiad I Pennod VI hefyd.

3.5 Amlinellir gofynion adeiladu cynhwysydd môr yn Atodiad I, ac amlinellir y gofynion gweithredu yn Atodiad 2.

3.6 Mae'n rhaid i gynhwysyddion gael eu harchwilio a'u cymeradwyo cyn eu defnyddio ar gyfer taith hir fel y disgrifir yn Atodiad 3.

3.7 Er mwyn diogelu'n llawn lles yr anifeiliaid sy'n cael eu cludo mewn cynhwysydd ar long, dylid dilyn canllawiau a rhagofalon ychwanegol (yn seiliedig ar brofiad ymarferol) sydd wedi'u cynnwys yn yr Atodiadau.

3.8 Diffinnir 'Taith' (Erthygl 2 (j)) fel y broses o gludo'r anifeiliaid o'r man cychwyn i ben y daith. Mae hyn yn cynnwys cludo'r anifeiliaid i'r porthladd ac oddi yno, yr amser y mae'r anifeiliaid yn ei dreulio yno, a'r siwrnai ei hun.

3.9 Diffinnir 'Taith Hir' (Erthygl 2 (m)) fel un sy'n para mwy nag 8 awr ar ôl symud (h.y. llwytho yn y man cychwyn) yr anifail cyntaf.

3.10 Mae'r Rheoliad yn tybio bod anifeiliaid sy'n cael eu cludo mewn cynhwysydd ar long yn cael eu cludo ar daith hir. Felly, mae'r canllawiau hyn yn tybio bod rhaid i'r cynhwysydd a'r llong gydymffurfio â'r 'Darpariaethau Ychwanegol ar gyfer Teithiau Hir' (Atodiad I Pennod VI).

3.11 Mae'r Rheoliad yn tybio y bydd yr anifeiliaid yn cael eu rhoi yn y cynhwysydd cyn iddo gael ei lwytho ar y llong, ac yn aros yno tan i'r cynhwysydd gael ei osod ar dir sych ar ôl i'r llong gyrraedd pen y daith. Ond ar adegau, bydd anifeiliaid yn cael eu llwytho ar y llong ar wahân, ac yna'n cael eu rhoi mewn cynhwysydd sydd eisoes ar y llong.

4 Cyfrifoldebau

4.1 Fel sy'n briodol i'w rôl, mae gan bob un sy'n cyfrannu at gludiant masnachol anifeiliaid gyfrifoldeb (Erthygl 3) dros gynllunio, trefnu a chyflawni'r daith i sicrhau ei bod yn cydymffurfio â'r Rheoliad a diogelu lles yr anifeiliaid, gan sicrhau nad ydynt yn dioddef unrhyw anaf neu boen diangen. O ran cludo anifeiliaid mewn cynhwysydd ar long, hwyrach y bydd cyfrifoldeb o'r fath yn cael ei ddisgrifio'n eang, ond nid yn gyfyngedig, fel a ganlyn.

4.2 Mae'n rhaid i gludwyr anifeiliaid (h.y. y rheini sy'n trefnu i anifeiliaid gael eu cludo o un man i'r llall):

- gynllunio'r daith a sicrhau bod trefniadau wrth gefn ar waith rhag ofn i'r daith gael ei hoedi (gall enghreifftiau gynnwys oedi wrth lwytho'r llong neu adael y porthladd am sawl rheswm, gan gynnwys tywydd gwael);
- bod yn fodlon bod y cynhwysydd wedi'i archwilio a bod ganddo Dystysgrif Cymeradwyaeth, bod yr awdurdod cymwys priodol wedi cael gwybod am unrhyw newid sylweddol i'r cyfarpar a'r gosodiadau da byw a'i fod yn addas i gludo'r nifer a'r math o anifeiliaid y bwriedir eu cludo;
- bod yn fodlon y gellir cydymffurfio â gofynion dŵr, bwyd a seibiant ar gyfer yr anifeiliaid;
- sicrhau bod yr anifeiliaid yn ffit i deithio a'u bod yn cael eu cadw ar eu pennau eu hunain neu mewn grwpiau priodol, gyda digon o le i symud a digon o le uwch eu pennau.

- 4.3 Mae'n rhaid i berchennog/siartwr/gweithredwr y llong:
- sicrhau bod y Capten yn gymwys a bod ganddo gyfarwyddiadau penodol ar gyfer cludo anifeiliaid mewn cynwysyddion;
 - sicrhau bod digon o le ar y llong ar gyfer y cynhwysydd a chyfarpar cysylltiedig;
 - sicrhau bod digon o gynorthwywyr anifeiliaid cymwys, a all fod yn aelodau'r criw, yn gallu teithio gyda'r anifeiliaid.
- 4.4 Mae'n rhaid i gapten y llong a swyddogion o dan ei awdurdod sicrhau:
- bod gan y cynhwysydd dystysgrif cymeradwyaeth ddilys;
 - bod trefniadau ar gyfer llwytho a dadlwytho'r anifeiliaid a'r cynhwysydd yn addas ac yn ddigonol er mwyn diogelu lles yr anifeiliaid;
 - bod y cynhwysydd yn cael ei osod ar y llong mewn ffordd sy'n sicrhau bod yr anifeiliaid yn cael eu hawyru'n ddigonol ac yn cael eu diogelu rhag y tywydd a'r môr;
 - bod y cynorthwydd yn gallu mynd at y cynhwysydd a'r anifeiliaid mewn unrhyw dywydd ac ar unrhyw adeg yn ystod y daith;
 - bod gan y llong neu'r cynhwysydd ddigon o ddŵr, bwyd a sarn ar gyfer yr anifeiliaid a hyd y daith;
 - bod rhagolygon y tywydd ar gyfer y daith yn golygu na fydd yr anifeiliaid yn dioddef anaf neu boen diangen;
 - bod digon o gynorthwywyr cymwys ac wedi'u hyfforddi (a all fod yn aelodau'r criw) yn teithio ar y llong, eu bod yn gallu mynd at yr anifeiliaid pan fo angen a gofalu amdanynt ar adegau priodol;
 - bod yna ddull priodol o ladd yn drugarog unrhyw anifail a fydd yn dioddef anaf difrifol ar y llong, a bod y dull hwn ar gael i unigolyn sy'n gymwys i'w ddefnyddio.
- 4.5 Mae'n rhaid i gynorthwywyr anifeiliaid sicrhau:
- bod yr anifeiliaid yn iach ar gyfer y daith;
 - bod yr anifeiliaid yn gyfforddus yn y cynhwysydd;
 - bod digon o fwyd a sarn yn cael eu darparu, a bod dŵr ffres ar gael;
 - bod meddyginiaethau milfeddygol priodol yn cael eu darparu, a'u bod yn gymwys i'w defnyddio yn ôl yr angen;
 - bod y cynhwysydd a chyflenwadau ar gyfer yr anifeiliaid yn cael eu cadw mewn man sy'n hawdd i'w cyrraedd;
 - bod yr anifeiliaid yn cael dŵr, bwyd a gofal ar adegau priodol yn ystod y daith;
 - bod y capten yn cael gwybod unrhyw ffeithiau perthnasol am yr anifeiliaid.

5 Awdurdodi cludwyr

5.1 Mae'n rhaid i bob cludwr, a ddiffinnir fel 'unrhyw unigolyn naturiol neu gyfreithlon sy'n cludo anifeiliaid ar ei gyfer ef ei hun neu ar ran trydydd parti'

(Erthygl 2(x)) gael ei awdurdodi gan yr Awdurdod Cymwys (Erthygl 6.1) lle bo'r daith yn hwy na 65 cilometr (tua 35 morfilltir) (Erthygl 6.7).

5.2 Mae awdurdodiadau'n ddilys am hyd at 5 mlynedd, ac yn berthnasol naill ai ar gyfer teithiau hyd at 8 awr ('Math 1') (Erthygl 10) neu deithiau hir ('Math 2') (Erthygl 11). Gweler adran 3 yn Rhan 1 o'r canllawiau hyn am gyngor manwl ar awdurdodiadau.

5.3 O ran cludo mewn cynhwysydd ar long (tybir ei fod yn rhan o daith hir), bydd angen awdurdodiad 'Math 2' ar berchennog/gweithredwr/siartwr y llong os yw'r daith yn hwy na 35 morfilltir, a bod y daith a'r anifeiliaid a gludir o fewn cwmpas y Rheoliad.

6 Cynorthwyr anifeiliaid – cymhwysedd a hyfforddiant

6.1 Mae'n rhaid i gludwyr (gweler 5.1) sicrhau bod digon o gynorthwyr (a all fod yn aelodau'r criw) yn mynd gyda'r anifeiliaid ar y llong (Erthygl 6.6). Yr unig eithriad yw pan fo'r anifeiliaid yn cael eu cadw mewn cynwysyddion diogel sy'n cael eu hawyru'n ddigonol, a bod digon o ddŵr a bwyd mewn cafnau na ellir eu dymchwel, am daith sy'n para dwywaith cymaint â'r disgwyl (Erthygl 6.6(a)). Fodd bynnag, ni ystyrir bod yr eithriad hwn yn briodol ar gyfer llwythi o geffylau ac anifeiliaid fferm.

6.2 Mae'n rhaid i gludwyr sicrhau bod pobl sy'n gyfrifol am anifeiliaid wrth eu cludo wedi derbyn hyfforddiant mewn rhannau perthnasol o Atodiadau I a II y Rheoliad (Erthygl 6.4). Gellir hyfforddi mewn unrhyw ddull addas.

6.3 Mae'n rhaid i gapten, swyddogion a chriw llong sy'n cludo anifeiliaid mewn cynhwysydd fod wedi'u hyfforddi ac yn gymwys i gyflawni eu dyletswyddau mewn perthynas â chludo anifeiliaid fel sy'n briodol i'w rôl. Nid oes angen unrhyw dystysgrif cymhwysedd, ond gall tystiolaeth o hyfforddiant fodloni'r cludwr bod Erthygl 6 wedi'i chyflawni.

6.4 Mae'n rhaid sicrhau bod cynorthwyr wedi'u hyfforddi ac yn gymwys i gyflawni eu dyletswyddau mewn perthynas â gofalu am yr anifeiliaid fel sy'n briodol i'w rôl. Nid oes angen unrhyw dystysgrif cymhwysedd, ond gall tystiolaeth o hyfforddiant fodloni'r cludwr bod Erthygl 6 wedi'i chyflawni.

6.5 Gweler adran 4 yn Rhan 1 o'r canllawiau hyn am gyngor manwl ar gymhwysedd a hyfforddiant.

ADEILADU CYNWYSYDDION

1 Cyffredinol

1.1 Mae'n rhaid cynllunio, adeiladu a chynnal a chadw'r cynhwysydd a'i osodiadau da byw er mwyn osgoi anaf a phoen a sicrhau diogelwch yr anifeiliaid (Pennod II, 1.1(a)). Mae'n rhaid ystyried sawl ffactor a all fod yn wahanol ar bob achlysur y defnyddir y cynhwysydd.

1.2 Mae'n rhaid sicrhau nad oes unrhyw osodiadau, bylchau, pethau sy'n ymestyn allan nac ymylon miniog yn y cynhwysydd nac yn unrhyw loc neu stâl neu ramp llwytho a allai anafu'r anifeiliaid.

1.3 Mae'n rhaid i'r anifeiliaid gael eu diogelu rhag effeithiau tywydd gwael a'r môr, a thymheredd eithafol (Pennod II, 1.1(b)).

2 Cynhwysydd

2.1 Mae'n rhaid i'r cynhwysydd fod â tho solet neu orchudd sylweddol arall uwchben yr anifeiliaid, a dylai fod yn cael ei awyru ac wedi'i baentio mewn lliw golau ar y tu allan (Pennod VI, 1.1).

2.2 Mae'n rhaid i ochrau a phennau'r cynhwysydd fod yn gaeedig, lle bo angen, er mwyn diogelu'r anifeiliaid rhag y tywydd a'r môr (Pennod II, 1.1(b)).

2.3 Mae'n rhaid i'r cynhwysydd fod â digon o dyllau yn ei ochrau a'i bennau i sicrhau awyru digonol, neu system awyru fecanyddol (Pennod II, 1.1(e)). Mae canllawiau manwl ym mharagraff 3 isod.

2.4 Mae'n rhaid i'r cynorthwydd allu mynd at y cynhwysydd, a phob lloc neu stâl, bob amser er mwyn gofalu am yr anifeiliaid (Pennod II, 1.1(f)). Dylai hyn fod yn wir mewn unrhyw dywydd.

2.5 Os yw'n pwyso mwy na 50 cilogram, mae'n rhaid i'r cynhwysydd fod â digon o bwyntiau cysylltu cryf (Pennod II, 5.3).

2.6 Mae'n rhaid nodi'r cynhwysydd i ddangos ei fod yn cynnwys anifeiliaid byw ac i ddangos sut y dylid ei gludo a'i roi i sefyll (Pennod II, 5.1).

3 Awyru

3.1 Mae sicrhau awyru digonol ar gyfer y cynhwysydd wrth lwytho, yn ystod y daith ac wrth ddadlwytho'n hanfodol. Mae'n rhaid i'r awyru ar unrhyw adeg fod yn

ddigonol i sicrhau bod amgylchedd derbynol ar gyfer yr anifeiliaid yn cael ei gynnal (Pennod II, 1.1(e) a Phennod III, 2.6).

3.2 Mae'n rhaid ystyried sawl ffactor wrth gynllunio'r system awyru. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Nifer a rhywogaeth yr anifeiliaid;
- Cynllun cyffredinol y cynhwysydd;
- Y safle ar y llong, yn enwedig ar ddec agored neu ddec is;
- Amodau'r amgylchedd a rhagolygon y tywydd yn ystod y daith.

3.3 Ni ellir rhoi canllawiau penodol mewn perthynas â chynhwysydd a gedwir ar ddec agored gan fod rhaid asesu pob achos yn unigol. Mae hi'n debygol y bydd angen gosod dull cau ar y tyllau awyru fel y gellir eu haddasu yn ôl amodau'r tywydd. O dan rai amgylchiadau, hwyrach y bydd angen gosod dull awyru mecanyddol i helpu'r dull awyru naturiol trwy'r tyllau.

3.4 Bydd angen mwy o dyllau awyru ar gynhwysydd sy'n cael ei gludo ar ddec caeedig neu rannol gaeedig o gymharu â chynhwysydd sy'n cael ei gludo ar ddec agored, ac mae'n debygol y bydd angen dull awyru mecanyddol (gorfodol) hefyd. Mae'n rhaid cynnal asesiad o'r amgylchiadau arbennig i bennu'r gofynion priodol.

3.5 Dylai dec caeedig neu rannol gaeedig lle mae cynhwysydd yn cael ei gludo gynnwys system awyru fecanyddol. Bydd y gofynion newid aer yn dibynnu ar y nifer a'r math o gynhwysyddion anifeiliaid a gludir ac amgylchiadau eraill. Argymhellir y dylai'r system allu newid yr aer o leiaf 10 gwaith yr awr mewn dec cwbl gaeedig lle mae un cynhwysydd yn cael ei gludo, ond bydd angen newid yr aer yn amlach o dan amgylchiadau eraill.

3.6 Argymhellir y dylai fod mwy nag un ffan awyru ym mhob dec caeedig neu rannol gaeedig. Dylid sicrhau bod cyfarpar trwsio ffaniau awyru yn achos methiant mecanyddol neu drydanol yn cael eu cadw ar y llong.

3.7 Gall cyfuniad o dymheredd uchel a lleithder cymharol uchel mewn cynhwysydd da byw achosi straen, neu farwolaeth hyd yn oed. Fel canllaw, mae amodau'n debygol o fod yn ddiogel tan i'r cyfuniadau canlynol gael eu cyrraedd.

Tymheredd (°C)	24	26	28	31	35
Lleithder (% Rh)	100	75	50	25	0

3.8 Argymhellir y dylid darparu o leiaf un thermomedr, fel sy'n briodol ar gyfer maint y cynhwysydd, a'i ddarllen yn rheolaidd.

4 Cryfder lloriau, draeniad a lloriau gwrthlithro

4.1 Mae'n rhaid i gryfder lloriau fod yn briodol ar gyfer maint, pwysau a nifer yr anifeiliaid i'w cludo (Pennod II, 1.4).

4.2 Dylid draenio lloriau cynwysyddion i sicrhau nad yw'r anifeiliaid yn sefyll na gorwedd mewn hylif cronedig.

4.3 Lle mae mwy nag un llawr o anifeiliaid mewn cynhwysydd neu lle mae cynwysyddion yn cael eu gosod ar ben ei gilydd, mae'n rhaid i'r system ddraenio fod wedi'i chynllunio i sicrhau bod cyn lleied â phosibl o wrin a thail yn gollwng ar ben anifeiliaid sy'n cael eu cludo oddi tano (Pennod II,1.1(h)).

4.4 Mae'n rhaid i wyneb llawr pob lloc a stâl ddarparu digon o afael i'r anifeiliaid i'w hatal rhag llithro (Pennod II, 1.1(g)).

5 Cynllunio ac adeiladu, llociau, stalau a rhaniadau yn y cynhwysydd

5.1 Mae'n rhaid i bob lloc neu stâl yn y cynhwysydd fod o faint addas fel y gall yr anifeiliaid sy'n cael eu cludo ynddo sefyll yn naturiol a chyda digon o le uwch eu pennau i'r aer lifo'n naturiol (Pennod II, 1.2).

5.2 Os yn bosibl, dylai llociau a stalau fod yn rhai petryal 4 ochr.

5.3 Mae'n rhaid i gryfder ochrau llociau a stalau ac unrhyw raniadau fod yn briodol ar gyfer maint, pwysau a nifer yr anifeiliaid i'w cludo. Gallant fod wedi'u gwneud o unrhyw ddeunydd sy'n addas ar gyfer y diben. Mae'n rhaid i'w gosodiadau fod wedi'u cynllunio fel y gellir eu gweithredu'n gyflym a hawdd (Pennod II, 1.4).

5.4 Lle defnyddir rheiliau, mae'n rhaid i'r gofod rhyngddynt fod yn briodol ar gyfer y rhywogaeth a maint yr anifail sy'n cael ei gludo. Yn arbennig, dylai sicrhau na all anifeiliaid ddianc ac na all eu pennau na rhannau eraill o'u cyrff gael eu dal.

5.5 Hwyrach y bydd angen diogelu anifeiliaid ifanc rhag drafftiau oer wrth eu cludo mewn llociau neu stalau â rheiliau.

5.6 Argymhellir y dylid lleoli stalau ar gyfer ceffylau a merlod fel bod yr anifeiliaid yn sefyll yn wynebu ar draws y llong, ac y dylid eu hadeiladu gyda ffiniau solet.

5.7 Hwyrach y bydd ochrau solet yn angenrheidiol rhag i wahanol grwpiau o foch ymosod ar ei gilydd.

6 Dimensiynau llociau a stalau ar gyfer anifeiliaid fferm

6.1 Mae'n rhaid i ddimensiynau llociau a stalau fod yn briodol ar gyfer rhywogaeth, maint a nifer yr anifeiliaid a fydd yn cael eu cludo ynddynt, ond nid yw'r Rheoliad yn nodi dimensiynau. Ni ddylai arwynebedd lloc fod yn fwy na 15 metr². Yn fras, mae cynwysyddion môr safonol yn fewnol tua 2.3 metr o led, naill ai 5.9 metr neu 12.0 metr o hyd a 2.4 metr o uchder.

6.2 Dylai lloc neu stâl fod â ffiniau digon uchel ar gyfer maint a rhywogaeth yr anifail sy'n cael ei gludo, a heb fod yn llai nag:

- 1.2 metr ar gyfer gwartheg llawn-dwf;
- 0.9 metr ar gyfer lloi ifanc, defaid, geifr a moch.

6.3 Mae'n rhaid i unrhyw loc neu stâl fod yn ddigon uchel fel y gall yr anifeiliaid sefyll yn naturiol, a chyda digon o le uwch eu pennau i'r aer lifo. Dyma isafswm y lle y dylid ei ddarparu uwch eu pennau:

- 2.15 metr ar gyfer gwartheg llawn-dwf;
- 1.50 metr ar gyfer lloi ifanc;
- 1.25 metr ar gyfer defaid, moch a geifr.

6.4 Wrth gludo geifr, hwyrach y bydd angen rhoi 'to' ar y lloc neu'r stâl i atal yr anifeiliaid rhag dianc.

7 Dimensiynau stalau a 'bocsys rhydd' ar gyfer ceffylau a merlod

7.1 Mae'n rhaid i bob ceffyl neu ferlen (ac eithrio caseg gyda'i hebol) gael eu cludo mewn stâl unigol neu 'focs rhydd' o faint priodol (Pennod IV, 1.6). Mae'n rhaid i'r anifail allu sefyll yn naturiol, a chyda digon o le uwch ei ben i'r awyr iach lifo'n naturiol. Dylai'r ceffyl neu'r ferlen naill ai gael eu cadw mewn stâl fel na all droi, neu mewn 'bocs rhydd' gyda digon o le i droi a gorwedd.

7.2 Rhoddir y dimensiynau canlynol ar gyfer stâl ceffyl fel canllaw yn unig:

- Hyd 2.1 metr - 2.5 metr (rheilen y frest i'r cefn);
- Lled 0.7 metr - 0.8 metr;
- uchder yn y stâl 2,15 metr;
- uchder rheilen y frest 1.15 metr;
- uchder y rhaniadau ochr 1.20 metr;
- uchder y rhaniad ôl 1.50 metr.

7.3 Yn fras, mae cynwysyddion môr safonol yn fewnol tua 2.3 metr o led, naill ai 5.9 metr neu 12.0 metr o hyd a 2.4 metr o uchder. Gallai cynhwysydd 6 metr (20 troedfedd) gynnwys hyd at 6 stâl ar gyfer merlod polo o faint cyffredin.

8 Goleuadau a gosodiadau trydanol

8.1 Mae'n rhaid darparu golau priodol wrth lwytho a dadlwytho'r anifeiliaid (Pennod III, 1.6).

8.2 Dylid sicrhau bod digon o olau, boed yn naturiol neu'n artiffisial, yn y cynhwysydd fel y gellir archwilio'r anifeiliaid a gofalu amdanynt yn ôl yr angen (Pennod II, 1.1(i)), ac i ddiwallu anghenion yr anifeiliaid.

8.3 Mae'n rhaid i wifrau a gosodiadau trydanol gael eu lleoli neu eu diogelu er mwyn osgoi anafu'r anifeiliaid.

9 Systemau a chyfarpar bwydo a dŵr ffres

9.1 Mae'n rhaid sicrhau bod system addas o gyflenwi dŵr ffres i'r cynhwysydd anifeiliaid yn ôl yr angen ar gael (Pennod III, 2.7). Mae pibell y gellir ei chysylltu â chyflenwad y llong yn ddigonol.

9.2 Mae'n rhaid darparu digon o gafnau yfed symudol, bwcedi neu fasnau dŵr sefydlog fel y gall pob anifail gael dŵr ffres bob amser (Pennod VI, 2.1). Mae'n rhaid i gafnau, bwcedi neu fasnau fod yn addas ar gyfer yr anifeiliaid sy'n cael eu cludo ac wedi'u gosod ar uchder priodol (Pennod VI, 2.2).

9.3 Cyn dechrau ar y daith, mae'n rhaid sicrhau bod digon o ddŵr yfed neu ddull distyllu digonol ar y llong i sicrhau ei bod yn cydymffurfio â'r gofynion dŵr ffres a amlinellir yn Atodiad 2, pwynt 5 (Pennod IV, Adran 2).

9.4 Mae'n rhaid sicrhau bod dull addas o ddarparu bwyd i'r anifeiliaid sy'n briodol i'r rhywogaeth ar waith, gan gynnwys offer bwydo digonol neu gyfarpar arall yn ôl yr angen. Mae'n rhaid i gyfarpar o'r fath fod wedi'i gynllunio i fod yn sefydlog, ar uchder priodol, fel na fydd yn dymchwel adeg ei ddefnyddio (Pennod VI, 1.4 ac 1.5). Mae hi'n dderbyniol 'bwydo ar y llawr' lle bo hynny'n briodol, cyn belled â bod cyn lleied â phosibl o halogi yn sgil wrin a thail.

9.6 Cyn dechrau ar y daith, mae'n rhaid sicrhau bod digon o fwyd sy'n briodol ar gyfer y rhywogaeth ar y llong i sicrhau ei bod yn cydymffurfio â'r gofynion bwyd a amlinellir yn Atodiad 2, pwynt 5 (Pennod IV, Adran 2). Mae'n rhaid i gyflenwadau bwyd gael eu diogelu rhag y tywydd a rhag eu halogi (Pennod VI, 1.3).

10 Glanhau a diheintio

10.1 Mae'n rhaid gallu glanhau a diheintio'n effeithiol y rhannau hynny o'r llong a'i chyfarpar a ddefnyddir ar gyfer anifeiliaid (Pennod II, 1.1(c)).

GWEITHREDIAD

1 Cyffredinol

1.1 Mae'n rhaid i'r llong gael ei gweithredu mewn ffordd sy'n osgoi anaf a dioddefaint ac yn sicrhau diogelwch yr anifeiliaid (Pennod II, 1.1(a)).

1.2 Mae'n rhaid i'r anifeiliaid fod yn ffit ar gyfer y daith dan sylw (Pennod I, 1). Gweler adran 2.3 yn Rhan 1 o'r canllawiau hyn am gyngor manwl ar ffitrwydd anifeiliaid i gael eu cludo.

2 Llwytho a dadlwytho anifeiliaid

2.1 Fel arfer, bydd anifeiliaid yn cael eu llwytho a'u dadlwytho yn y man y deuant ohono ac ym mhen y daith, neu yn y porthladd. Ond gallai anifeiliaid gael eu symud i mewn ac allan o'r cynhwysydd ar y llong. Mewn achos o'r fath, mae'n rhaid defnyddio dull priodol i symud anifeiliaid ar y llong ac oddi arni (Pennod III, 1.3(a)).

2.2 Mae'n rhaid bod yn ofalus wrth lwytho a dadlwytho cynhwysydd pan fo anifail y tu mewn iddo, gan sicrhau bod y cynhwysydd yn aros yn sefydlog a gwastad a dylid osgoi siglo neu daro'r cynhwysydd gormod (Pennod II, 5.2 a Phennod III, 1.3(a)).

2.3 Lle bo angen defnyddio ramp da byw, mae'n rhaid iddo gydymffurfio â'r meini prawf canlynol (Pennod III, 1.4(a)).

- Uchafswm ongl y ramp wrth ei ddefnyddio:

20 gradd – ar gyfer ceffylau, moch a lloi (gwartheg iau na 6 mis oed);

26 gradd 34 munud – ar gyfer defaid a gwartheg (ac eithrio lloi).

- Dylid gosod estyll troed, neu fesurau gwrthlithro tebyg, ar y ramp os yw'r goledd yn fwy na 10 gradd. Argymhellir na ddylai'r estyll troed fod yn llai na 50 mm o uchder a 25 mm o led, ac y dylai fod rhwng 25 cm a 30 cm rhyngddynt.

2.4 Mae'n rhaid gosod rhwystrau ochr ar rampiau (diogelwch ochrol) i atal anifeiliaid rhag dianc (Pennod III, 1.3(a).) Argymhellir y dylai'r rhwystrau hyn fod yn solet, ac o leiaf 1.25 metr o uchder ar gyfer gwartheg a cheffylau a 0.75 metr ar gyfer defaid, moch a geifr.

2.5 Argymhellir na ddylai lled y ramp fod yn llai na 0.90 metr nac yn fwy na 1.10 metr ar gyfer gwartheg a cheffylau, nac yn llai na 0.55 metr ar gyfer defaid, moch a geifr.

2.6 Dylid darparu rhwystrau symudol o gryfder, cynllun ac uchder priodol i sicrhau bod anifeiliaid yn gallu mynd i mewn ac allan o gynhwysydd yn ddiogel – ar y tir neu ar y llong.

2.7 Os caiff anifeiliaid eu symud i'r llong neu oddi arni trwy blatfform codi neu focs llwytho, dylent fod â rhwystrau diogelwch i atal anifeiliaid rhag disgyn neu ddianc (Pennod III, 1.4(b)), a dylid ei trafod yn ofalus fel y nodir yn 2.2 uchod.

3 Amodau tywydd a thymheredd yr amgylchedd

3.1 Ni ddylid cludo anifeiliaid pan fo effeithiau amodau'r tywydd a ragwelir ar gyfer y daith yn debygol o achosi anaf neu ddiodefaint iddynt (Pennod II, 1.1(b)).

3.2 Bydd angen i gapten y llong ystyried llawer o ffactorau wrth benderfynu a yw amodau'r tywydd yn iawn ar gyfer y daith. Mae'r rhain yn cynnwys:

- rhywogaeth, maint ac oedran yr anifeiliaid;
- cynllun a lleoliad y cynhwysydd;
- nodweddion morio'r llong, gan gynnwys a yw'n sefydlog ai peidio;
- cyfeiriad a chryfder y gwynt a chyflwr y môr;
- cwrs y llong a pha gamau y gellir eu cymryd i liniaru effeithiau tywydd gwael yn ystod y daith.

3.3 Mae tymheredd yr amgylchedd hefyd yn ffactor sydd angen ei ystyried oherwydd gall hyn arwain at amodau sy'n anaddas i rai anifeiliaid (gweler Atodiad 1 pwynt 3.7).

3.4 Os yw'r gwaith o lwytho anifeiliaid yn debygol o gael ei oedi oherwydd rhagolygon tywydd gwael (neu am unrhyw reswm arall), dylid rhoi gwybod i'r cludwr neu'r asiant cyn gynted â phosibl. Bydd hyn yn golygu y gellir cadw'r anifeiliaid yn y man y deuant ohono, neu fan addas arall, gan osgoi llwytho a dadlwytho'r anifeiliaid yn ddiangen a'r straen y gallai hyn ei achosi.

4 Caniatáu'r gofod gofynnol (dwysedd stocio)

4.1 Y cludwr a'r cynorthwydd sy'n gyfrifol am stocio'r anifeiliaid yn gywir yn ôl rhywogaeth ac oedran, ond mae'n rhaid i'r capten fod yn fodlon gyda'r trefniadau.

4.2 Amlinellir faint o ofod sy'n ofynnol ar gyfer ceffylau a merlod, gwartheg, defaid a geifr a moch yn y Rheoliad (Pennod VII), a chânt eu hatgynhyrchu yn y tablau isod.

	Ceffylau	Gwartheg
--	-----------------	-----------------

Pwysau byw – cilogramau	Metr ² yr anifail	Metr ² yr anifail
200 – 300	0.900 – 1.175	0.8100 – 1.0575
300 – 400	1.175 – 1.450	1.0575 – 1.3050
400 – 500	1.450 – 1.725	1.3050 – 1.5525
500 – 600	1.725 – 2.000	1.5525 – 1.8000
600 - 700	2.000 – 2.250	1.8000 – 2.0250

Noder: Dylid rhoi 10% yn fwy o le i wartheg cyflo na'r hyn a nodir uchod.

Defaid		Geifr a moch	
Pwysau byw - cilogramau	Metr ² yr anifail	Pwysau byw - cilogramau	Metr ² yr anifail
		10 neu lai	0.20
20 – 30	0.240 – 0.265	20	0.28
30 – 40	0.265 – 0.290	45	0.37
40 – 50	0.290 – 0.315	70	0.60
50 – 60	0.315 – 0.340	100	0.85
60 – 70	0.340 – 0.390	140	0.95
		180	1.10
		270	1.50

4.3 Nid yw stocio anifeiliaid yn unol â'r ffigurau gofod a bennir o reidrwydd yn arwain at y dwysedd llwytho mwyaf priodol ar gyfer yr anifeiliaid a'r daith dan sylw. Hwyrach y bydd angen addasu'r ffigurau hyn ar sail yr amgylchiadau, profiad a'r hyn y bydd rhywun yn sylwi arno ar y pryd.

5 Amserau'r daith a pha mor aml i roi dŵr, bwyd a gorffwys

5.1 Mae amserau'r daith a'r cyfnodau rhwng rhoi dŵr, bwyd a gorffwys i anifeiliaid yn gymhleth, ac yn amrywio yn ôl rhywogaeth ac oedran yr anifeiliaid. Cludwr yr anifeiliaid sy'n gyfrifol am sicrhau y gellir cydymffurfio â'r gofynion hyn.

5.2 Capten y llong a'r cynorthwyydd sy'n gyfrifol am sicrhau bod yr anifeiliaid yn cael dŵr a bwyd o fewn y cyfnodau gofynnol.

5.3 Gweler adrannau 2.5 – 2.7 yn rhan 1 o'r canllawiau hyn am gyngor manwl ar y gofynion.

6 Darparu, cyflenwi a storio dŵr, bwyd a sarn

6.1 Cyn gadael y porthladd lle mae'r anifeiliaid yn cael eu llwytho, mae'n rhaid sicrhau bod gan y llong ddigon o ddŵr ffres (neu ddull o'i ddistyllu) a digon o fwyd sy'n briodol ar gyfer yr anifeiliaid sy'n cael eu cludo, a chyflenwadau wrth gefn rhag ofn y bydd yr anifeiliaid ar y llong yn hwy na'r disgwyl (Pennod IV, Adran 2).

6.2 Mae'r cyfansymiau dyddiol gofynnol ar gyfer pob anifail yn y tabl isod.

	Dŵr	Bwyd (% o bwysau byw)
Ceffylau	45 litr	Naill ai 2% porthiant neu 1.6% pelenni dwysfwyd
Gwartheg	45 litr	Naill ai 2% porthiant neu 1.6% pelenni dwysfwyd
Defaid	4 litr	Naill ai 2% porthiant neu 1.8% pelenni dwysfwyd
Moch	10 litr	3% pelenni dwysfwyd

Nodiadau

- Yn hytrach na'r cyfaint a nodir, gall dŵr (ar gyfer pob rhywogaeth) fod yn gyfwerth â 10% o'r pwysau byw i ystyried maint yr anifeiliaid (1 cilogram = 1 litr).
- Gall bwyd fod yn gymysgedd cyfwerth o borthiant a phelenni.
- Mae'n rhaid i anifeiliaid fod yn gyfarwydd â'r math o fwyd a ddarperir.

6.3 Mae'n rhaid defnyddio sarn neu ddeunydd arall sy'n addas ar gyfer yr anifeiliaid yn y llociau a'r stalau i sicrhau cysur yr anifeiliaid ac i amsugno wrin ac ysgarthion (Pennod VI, 1.2). Dylid newid sarn sydd wedi'i faeddu yn ôl yr angen.

6.4 Dylid hefyd darparu cyflenwadau wrth gefn o ddŵr a bwyd a sarn. Dylai'r rhain fod yn 25% o'r cyfanswm sydd ei angen ar gyfer yr anifeiliaid yn ystod y daith, neu gyflenwad 3 diwrnod ychwanegol – pa un bynnag yw'r mwyaf.

6.5 Mae'n rhaid storio cyflenwadau dŵr, bwyd a sarn fel na fyddant yn cael eu halogi ac fel na fydd eu hansawdd yn dirywio (Pennod VI, 1.3).

7 Triniaeth mewn argyfwng neu ladd anifeiliaid sâl ac anifeiliaid wedi'u hanafu

7.1 Mae hi'n ofynnol i anifeiliaid sy'n mynd yn sâl neu'n cael eu hanafu wrth eu cludo gael eu gwahanu o'r anifeiliaid eraill a derbyn triniaeth cymorth cyntaf cyn gynted â phosibl, cael triniaeth filfeddygol briodol ac, os oes angen, cael eu lladd mewn ffordd nad yw'n achosi unrhyw ddioddefaint diangen iddynt (Pennod I, 4).

7.2 Dylid ystyried amgylchiadau pob achos, gan gynnwys cyflwr a rhywogaeth yr anifail a phryd y bydd y llong yn cyrraedd y porthladd, wrth bennu pa gamau sydd angen eu cymryd.

7.3 Argymhellir y dylai fod gan y capten weithdrefn ar gyfer cael cyngor gan filfeddyg, a'i fod yn ymgynghori â'r cynorthwydd, ynglŷn â'r camau priodol i'w cymryd.

7.4 Mae dulliau lladd trugarog yn amrywio o un rhywogaeth i'r llall.

7.5 Os bydd rheoliadau diogelwch yn caniatáu hynny, dylai fod gan long sy'n cludo anifeiliaid ar daith a fydd yn para mwy na 3 awr ddull addas o ladd mewn argyfwng ar y llong (Pennod II, 1.6). Dylid sicrhau bod y dull hwn ar gael i unigolyn sy'n gymwys i'w ddefnyddio yn ôl yr angen.

8 Cyfyngiadau

8.1 Ni ddylid rhoi mwy na 4 ceffyl heb eu dofi gyda'i gilydd mewn lloc neu stâl (Pennod III, 2.4).

8.2 Ni ddylid cludo ceffylau heb eu dofi ar daith hir (Pennod VI, 1.9).

8.3 Ni ddylid cludo'r canlynol ar daith hir oni bai eu bod gyda'u mam (Pennod VI, 1.9):

- Ceffylau a merlod heb eu cofrestru sy'n 4 mis oed neu iau;
- Lloi 14 diwrnod oed neu iau;
- Moch 10 cilogram neu lai.

8.4 Mae'n rhaid i geffylau, ac eithrio caseg gyda'i hebol, fod mewn stalau unigol wrth eu cludo ar daith hir (Pennod VI, 1.6).

8.5 Ni ddylid storio nwyddau lle gallant achosi anaf, trallod neu ddioddefaint i'r anifeiliaid (Pennod III, 1.5).

ARCHWILIO A CHYMERADWYO CYNHWYSYDD

1 Mae angen archwilio cynwysyddion a chyflwyno tystysgrif gymeradwyo (Erthyglau 7.3 ac 18) cyn y cânt eu defnyddio i gludo anifeiliaid fferm neu geffylau a merlod:

- ar y môr os bydd y daith yn hwy na 10 morfilltir o borthladd Cymuned Ewropeaidd; ac
- ar y ffordd a/neu ar ddŵr os bydd y daith yn para mwy nag 8 awr.

2 Mae'n rhaid cyflwyno cais am archwiliad a thystysgrif gymeradwyo i Awdurdod Cymwys (neu gorff dynodedig) yr Aelod-wladwriaeth lle caiff y cynhwysydd ei gludo. Os caiff y cynhwysydd ei weithredu o fwy nag un Aelod-wladwriaeth, gellir cyflwyno'r cais i unrhyw un (ond dim ond un) o'r rhain.

3 Bydd 'tystysgrif gymeradwyo', a gyhoeddir gan yr Aelod-wladwriaeth ar ôl archwilio'r cynhwysydd, yn ddilys am hyd at 5 mlynedd – ond bydd yn dod yn annilys os bydd y cynhwysydd yn cael ei addasu neu ei ailosod mewn unrhyw ffordd sy'n effeithio ar les yr anifeiliaid.

4 Ym Mhrydain, Asiantaeth y Gwasanaeth Milfeddygol Gwladol sy'n gyfrifol am archwilio'r cynhwysydd cyn ei ddefnyddio a chyhoeddi'r dystysgrif gymeradwyo.

5 Nid yw hi'n ofynnol i'r Awdurdod Cymwys archwilio unrhyw long a ddefnyddir i gludo cynhwysydd anifeiliaid. Fodd bynnag, nid yw hi'n bosibl i'r Awdurdod Cymwys bennu a yw cynhwysydd anifeiliaid yn addas heb wybod sut y bydd yn cael ei gludo ar y llong. Mae ffactorau y bydd angen eu hystyried yn cynnwys:

- Lleoliad y cynhwysydd ar y llong, yn enwedig a fydd ar ddec agored neu ar ddec caeedig. Os ar ddec agored – sut y bydd adeiladwaith y llong neu gynwysyddion eraill ac ati yn diogelu'r cynhwysydd rhag y tywydd. Os ar ddec caeedig – sut y bydd y llong yn newid aer ac yn awyru'r cynhwysydd;
- Mynediad i'r anifeiliaid yn ystod y daith;
- Trefniadau storio a darparu dŵr ffres, bwyd a sarn;
- Rhagolygon y tywydd ar y môr ac, yn enwedig, newidiadau sylweddol i amodau'r amgylchedd yn ystod y daith.

6 Nid yw hi'n ofynnol i'r Awdurdod Cymwys archwilio a chymeradwyo'r cynhwysydd adeg ei lwytho ar y llong.

7 Fodd bynnag, gall Swyddogion Gorfodi'r Awdurdod Cymwys benderfynu cynnal gwiriadau priodol ar unrhyw adeg yn ystod taith hir (Erthygl 15.1 ac Erthygl 21(d)) er mwyn dilysu bod y daith a'r dull o gludo yn cydymffurfio â'r Rheoliad.